

GYÓGYÁSZAT.

AZ ORVOSTUDOMÁNY

hazai és külföldi fejlődésének, különösen a gyógygyakorlatnak

KÖZLÖNYE.

Szerkesztő-tulajdonos: Poor Imre tr.

Tartalom: Az újszülött életjeleiről és életképességéről. Nagy József tr.-tol. — A hashártyalob kór- és gyógytana. Bamberger tnr. nyomán közli Winkler József tr. — Tárcsa. A meteorológiai észlelések kezelési módja. Közli Molnár János h. gyógyszerész. Nyiltlevél sebéggyfeleimhez. Kiffer József, orvos-sebészről. — Különféle.

AZ ÚJSZÜLÖTT ÉLETJELEIRŐL ÉS ÉLETKÉPESSÉGÉRŐL.

NAGY JÓZSEF tr. főorvos — akadémiai tagtól.

Az újszülött élte kétféle különböző törvényes szempontból vétetik tekintetbe, tudniillik a polgári- és büntetőtörvényszéki szempontból. Ezen sarkalatos különbség a francia törvényszéki orvostanokban világosabban van kifejtve és elkülönítve, mint a németekben, ezekben az újszülöttnél meghatározandó életjelek a törvényes szempont tekintetbe vétele nélkül tárgyaltnak. A különbség pedig fontos, mert polgári törvényszéki tekintetben az újszülött éltének meghatározásától magánjogok és érdekek élvezete; büntetőtörvényszéki tekintetben ellenben attól büntény megfenyítése föltételeztetik. Ott — mint Devergie mondja — a törvény magánjogokat és érdekeket, itt az emberiséget védi. Ennélfogva:

a) Polgári törvényszéki tekintetben a fönnállott élet megalapítására tökélyes életjeleknek fölismerése és meghatározása szükséges, azaz: hogy az újszülött ne csak élő állapotban születés, de az anyaméhben kívül önállólag élni és önálló életét folytatni is képes legyen, azaz: hogy éljen és életképes is legyen. Ezen tekintetben tehát egy önálló és tökélyes éltet bizonyító érvények követeltetnek.

b) Büntetőtörvényszéki tekintetben minden fönnálló akár tökélyes, akár tökélytelen életjelnek bebizonyítása a törvény előtt érvényes; a törvény itt csak azt veszi tekintetbe, élt-e az újszülött? Ezen tekintetben tehát fönnállott életet bizonyító érvények köve-

teltetnek, és pedig a francia törvénytudósok magyarázata szerint nemcsak a szülés után közvetlenül, de előforduló esetekben a szülés vagy viselősség alatt is, mennyiben szerintük az anyaméhben vagy születésben létező élő magzaton elkövetett gyilkosság szintén gyermekgyilkolásnak tekintetik.

Ezúttal tárgyamról első — polgári törvényszéki — tekintetben értekezendem.

Polgári törvényszéki tekintetben az ujszülött éltét illetőleg többnyire csak annak öröködési joga forog kérdésben.

Az austriai általános polgári törvénykönyv szerint:

22. §.

Még a nemszületett gyermekeknek is van fogantatásuk időpontjától fogva igényök a törvények ótalmára. A mennyiben önmaguk, nem pedig valamely harmadik személynek joga forog fönn, szülötteknek tekintetnek; a halva született gyermek azonban az élet esetében részére fönn tartott jogokra nézve úgy tekintetik, mintha soha sem fogantatott volna.

23. §.

Arroli kétség esetében, vajjon valamely gyermek elevenen vagy halva született-e? az első vélelmeztetik. Ki az ellenkezőt állítja, tartozik azt bebizonyítani.

Létezik-e ezen tekintetben magyar törvény, nem tudom. Azon jogász urak, kikhez fordultam, a szerint nyilatkoztak, hogy ezen kérdésbe vágó magyar törvényt nem ismernek.

A francia törvény fordításban körülbelül így szól.

725. t. c.

Hogy valaki örökölhessen, szükségképpen léteznie kell az örökség megnyílása alkalmával, e szerint nem örököl: 1) az, ki nem volt még fogantatva, 2) oly gyermek (enfant, tán határozottabb lenne ujszülött), ki nem született életképesen (l'enfant qui n'est pas né viable).

906. t. c.

Hogy valaki élők közt elfogadási képességgel birjon, elegendő, ha fogantatva volt az adományozás idejekor; hogy képes legyen végrendeletileg valamit elfogadni, elegendő, ha fogantatva volt a végrendelező elhunyt idejekor; egyébiránt az adománynak vagy végrendeletnek csak annyiban lesz hatása, a mennyiben a gyermek életképesen született neanmoins la donation ou le testament sicurront leur effet qu'autant que l'enfant sera né viable.

A francia törvény szerint a született gyermek élő állapota bebizonyítható: a) a hatóságoknál létező szülési jegyzőkönyvek-

ből. A Cod. Nap. 55. §. szerint minden szülést 3 nap alatt be kell jelenteni a helybeli állami tisztnek és az ujszülöttet előmutatni. A szülést az apa köteles bejelenteni, vagy ennek hiányában (a défaut du père) a szülésnél jelen volt orvos, sebész, bába vagy más személy, és ha az anya lakásán kívül szült, azon személy, melynél szült. A szülés beírása 2 tanu jelenlétében történik, följegyeztetik a szülés napja, órája, helye, a szülött ivara, keresztnéve, a szülék és tanuk vezeték- és keresztnéve, lakása, foglalkozása.

2) A szülésnél jelen volt orvosok, sebészek, bábák és más személyek hiteles vallomásaiból. Egy személy vallomása és tanúsága is elegendő.

Ezen tanuk vallomásai azonban különösen ha szakértők által nem tétettek le, csak a szakértő véleménye által kaphatnak érvényt, és minden esetben az által lesz elhatározandó, vajjon a felhozott jelek szerint ítélve tökélyes életben létezettnek elismerhető-e az ujszülött vagy nem?

Lássuk már, melyek a tökélyes élet fönnállását bizonyító jelek. A francia orvostanokban következők hozatnak föl:

a) Testmozgások. Ezekről azon megjegyzés tétetik, hogy bizonyos testmozgások beállhatnak és 1—2 óráig tarthatnak a nélkül, hogy tökélyes élet bekövetkeznék. A testmozgásokat a francia törvénytudósok, Chabot, Joullier, sem tekintik tökélyes élet fönnállását bizonyító jeleknek. Nagyobb érvényt tulajdonítanak az ujszülött által ejtett kiáltásoknak, il est certain que l'enfant est vivant s'il a crié.

b) Kiáltások (les cris). Az ujszülött megszületése után közvetlenül kiáltani szokott, ha élő állapotban születik és ha a küllégnek behatása a tüdőkbe nincs akadályozva, megjegyeztetik azonban, hogy az ujszülött születése alatt is kiáltó hangokat ejt het a nélkül, hogy megszületése után az élet beállana. A kiáltás hangjait illetőleg, ezekben megkülönböztethető kétféle minőség: egyike hangos, terjedelmes ez a kilégzés alatt hallatszik, vele megszűnik és újra vele kezdődik, jelül szolgálván annak, hogy a lég a hangrésen át kiüzetett, tehát a tüdőkbe hatott vagyis hogy az ujszülött légzett; a másik rövidebb nesz, ez a belégzés alatt hallatszik, éles de kevesebb hangos az elsőnél, fuvó által előidézet szellő zörejétől (bruit) változik egy fiatal kakas éneke hangjáig, s az egyik és másik első minőségű kiáltás közti időpontot tölti ki. A francia törvényszéki orvosok reprise-nek nevezik.

c) Tökélyes légzés. A francia törvénytudósok a tökélyes légzést az élet egyedüli jelének tekintik. Merlin szerint a tökélyes légzés az élet megalapítója. De melyek a tökélyes légzést bizonyító

határozott jelek, avval — mint látni fogjuk — törvényszéki orvos-
vostanáraik adósaink maradnak. Leroy Alfons szerint: a hány-
kolódás, a tagok sőt még a mellkas mozgása is, rövid légzések,
fohászok, a szív és üterek lüktetései nem bizonyítékai az anyamé-
hen kívül fönnálló életnek. Az anyától meg el nem választott uj-
szülöttnél is tapasztaltatnak vonagló mozgások, és ha az gyöngé-
tökélytelen, csak fokászoktól kísért légzések; oly magzat vélemé-
nyem szerint nem részesülhet polgári jogokban, mert nem lég-
zett tökélyesen. A tökélyes légzés által jöhet csak létre vérkeringés
a tüdőkben, az által alapíttatik meg a magzat saját élete, az által
élhet csak a magzat a törvény előtt polgárilag (*Devant la loi il
vit civilement*). Az üterek lüktetései, a tagok mozgásai, a rekeszi-
zom összehúzódásai tarthatnak egy-két óráig tökélyes élet nélkül
is, de azok csak a szünő magzatélet végső nyilatkozatai.

1834-ben L'Hotelier asszony viselősségének 8-ik havában
meghalt, megtétetvén rajta a császár-metszés egy nő-magzat fejte-
tett ki, mely a jelen volt sebész vallomása szerint élt, mert a szív-
dobogások világosan észlelhetők voltak, valamint a fejlődő testi
hévnek bizonyos foka. Hat tanu bizonyoságot tett arról, hogy a
szívdobogásokat világosan észlelte, hogy a magzat egyik karját
megmozdította és hogy egynehány percig élt. Az ügy egy orvosi
bizottmány véleményére lőn utalva, s Orfila véleményét követ-
kezőleg adá elő:

Mi sem bizonyítja azt, hogy a magzat élt. Észleltetett: a
mellkasnak domborusága, a köldökzsinór véredényeinek lükteté-
se, és a tüdőpróbának elővétele alkalmával azon tünemény, hogy
a bal tüdő felső karélya a víz felett úszott; de a mellkas dombor-
usága magyarázható a rekeszizomnak alulról fölfele történt föl-
tolatása által, melyet a boncolás megtételének idejekor a hasüre-
get szétfeszítő gőz okozott; a köldökzsinór véredényeinek lükteté-
sei távol legyen, hogy a magzat anyaméhen kívüli élete fönnállása
mellett bizonyítékul lennének fölhozhatók, sőt ellenkezőleg bi-
zonyítják, hogy a légzés még be nem állott volt legyen, vagy
csak igen tökélytelenül, mert azon időponttól kezdve, a mint az
ujszülött léghet, a magzati vérkeringésnek, tehát a köldökzsi-
nór lüktetéseinek meg kell szűnni. A gyermek nem élt, mert
nem lehelt, mert a bal tüdő felső karélyát kivéve a tüdők a
víz fenekére szálltak, a helyett hogy a víz fölütetén úsztak vol-
na, és a víz színe felett úszott karélyt illetőleg több mint való-
színű, hogy ezen tulajdona nem a belehelt küllég tartalmából,
de az életmű sejtközi téreibe foglalt rothadási gőzből magya-
rázható, annál inkább is, mert a bal tüdő hörgő hosszabb levén,

mint a jobb tüdőé, a légzésnek szükségképpen a jobb tüdőben kell kezdődni.

Dubois és Pelletan véleménye: meggyőződésünk, hogy l'Hotelier asszony gyermeke nem élt a törvény értelme szerint, mert nem légzett. A szív és a köldökszínór lüktetései az anyaméhben foglalt magzatnál is léteznek, de a magzat még sem lép előbb a polgári életbe, csak akkor ha légzett.

Auvity, Mare, Roux, Marjolin véleménye: az újszülöttnél első életműködés a légzés, ha ez azonnal nem áll be, minden többi életműködések merevedésbe (engourdissement) léteznek, ha hosszabb ideig nem áll be, a gyermek holt, anyaméhén kívüli életet nem élt. Ha a szülész oly szerencsés, hogy a légzést megindíthatja, ez azonnal megindítja a vérkeringést, rendszeres mozgásba hozza a szívet és a nagy véredényeket, melyek a vért a test minden pontjai felé viszik, ingerlik és működésbe helyezik az életműveket: ime! az élő gyermek! *voila l'enfant vivant*. Nem engedhető meg, hogy némely izolált izom összehúzódásai, a szív táján észlelt remegések mint a magzati élet végső erőködései élet jeleinek tekintessenek. Bebizonyítván e szerint azt, hogy a gyermek nem légzett, bebizonyítottuk egyszersmind, hogy nem élt.

A légzésnek, mint a főnállott élet egyedüli jelének fontosságát Casper is kiemeli, mondván: élni annyit tesz mint légezni, ki nem légzett az nem élt. Nem tagadjuk, hogy nem létezhetik egynehány pereig élet post partum légzés nélkül is; de oly élet nem szolgálhat tényül a törvényszéki orvostannak, ez mit sem állít egyebet, csak azt, mit bebizonyíthat, azaz: életet légzéssel.

Valamint a fönnebbi, úgy az általam fölhozandó más francia orvosi vélemények egyik kiténő tulajdona az, hogy azokban, a mennyiben lehetséges, minden szaktudományi terminusok, kifejezések gondosan elkerülvők, és a szakavatlanra nézve érthetőleg van kimondva. Ez utánzásra méltó szokás.

Véleményem szerint a határozottság a következőkben hiányzik:

a) Azon esetben, ha a tanuk által bebizonyult, hogy az újszülött kiáltott tehát légzett, szükséges-e további bebizonyítás végett a törvényes boncolás megtétele?

b) Minthogy lehetséges, hogy egy élő újszülött a nélkül, hogy kiáltana vagy feltűnőbb mozgásokat tenne, elhallhat: van-e a törvényes boncolásnak a törvény előtt azon érvénye, hogy azon esetben, ha a boncolás a főnállott légzés jeleit eredményezné, a fönnebb említett életjelek hiánya dacára a főnállott élet bebizonyultnak elismertessék.

c) Szükséges-e tökélyesen fönnállott légzés bonctani bebizonyítására, hogy a tüdők egészben vagy legnagyobb részükben légtől áthatva találtassanak, minthogy kis részben légtől áthatva a tüdők tökélytelen légzés, tehát tökélytelenül fönnállott élet esetében is lehetnek.

d) Kivánatos volna tudnunk: hogy az ausztriai átal. polg. törvénykönyv 23. §. értelme szerint a francia ebbeli törvény értelmezéséhez képest tökélyes vagy tökélytelenül fönnállott élet jeleinek bebizonyítása követeltetik-e vagy nem? Átalában az orvosnak szükséges volna a ratio legis-t megtudni, miért követel a polgári törvény tökélyesen fönnállott élet bebizonyítását, annál inkább pedig, mert ezen jogi kérdés csak a bekövetkezett halál esetében lehet valamely per tárgya, ilyen esetben pedig nehezen fölfogható, mi szempontból fektethető a jog súlya a tökélyesen vagy tökélytelenül fönnállott élet létezésére? És éppen ez okból hiszem, hogy az ausztriai törvény nem igényli ezen különbség meghatározását polgári törvényszéki tekintetben sem, szerinti átalában elegendő valamint polgári ügy büntető törvényszéki tekintetben annak meghatározása, vajjon valamely gyermek elevenen vagy halva született-e?

Hogy a francia törvény is, a határozott értelmezések dacára, ezen tekintetben a törvényszékek által engedékenyen alkalmaztatik, értekezésem további folyamából kitünik. (Folyt. köv.).

A hashártyalob kór- és gyógytana.

Bamberger würzburgi tanár nyomán

közlő WINKLER JÓZSEF tr. gyak. orv. Csákován.

Az izzadmány minősége. A savóhártya alatti kötszövet edénybelövelése és többé kevesbbé elterjedt, a hártya zavarodása- és csekély mérvű duzzadságával járó pirossága előremenése után, az eleintén gyöngéd ragadós borítékképp jelenkező izzadmány a hashártya szabad felszínén jelen meg, mely utóbb a következő főjellegek egyikét tünteti föl, megjegyezvén, miszerint azok tüzetes elkülönítése csak a legvégsőbb alakoknál lehetséges, valóságban pedig a legkülönbélebb középfokokat és átmeneteket észlelhetni.

a) Savós-rostonyás izzadmány. A kemény v. alvadékony (rostonyás) és a folyékony (savós) rész a legkülönbélebb viszonylagos mennyiségi arányban állván egymáshoz, az alig valódi lobterméknek tekintendő alakoktól, hol nagy mennyiségű vizes folyadékban csak könnyű zavarodást és egyes jelentéktelen rostonyapelyheket találunk, a legelterjedtebb és leghatalmasb alvadásokig mindenféle átmenetet lelünk. A folyadékból lassankint leüledő alvadékony rész a legalantabb helyeken többé kevesbbé jelentékeny gyülemlesek képez, v. a hashártya szabad felszínét bevonván, különféle pontokon fehér, sárga v. zöldes színű alvadékképp, ré-